

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
ผ่านระบบดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
ผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

SOME OBSERVATIONS ON THE DIGITAL PUBLIC ADMINISTRATION
AND SERVICES UNDER THE DIGITAL ADMINISTRATION
AND SERVICES ACT B.E. 2562

นภัสรพี เตชางกูร*

สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Nabhasrabi Tejangkura *

Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok , Thailand

*Email: nabhasrabi@outlook.com

Received: 2020-03-09

Revised: 2020-03-03

Accepted: 2020-10-15

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้พัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์มาบริหารงาน และให้บริการภาครัฐ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลในยุคของการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือยุคดิจิทัล แต่เดิมเป็นการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในลักษณะปัจเจก ขาดการบูรณาการร่วมกัน ไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางของการเชื่อมโยง ข้อมูลดังกล่าว ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐ และการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการ ให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยให้การบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะ ในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ด้วยการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐทุกหน่วยงานของรัฐ จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่ามีข้อสังเกตบางประการที่ทำให้พระราชบัญญัตินี้ไม่สามารถยกระดับการบริหาร และให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะไม่นำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงาน และข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผย และโปร่งใส เป็นสากล รวมทั้งประชาชนยังไม่ได้รับความสะดวกในการรับบริการและไม่สามารถตรวจสอบ

การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามเจตนารมณ์ได้ ดังนั้น ควรเร่งดำเนินการเชื่อมโยงทางด้านข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ การให้ความรู้และจัดให้มีการพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์สำคัญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลที่บริหารงานและให้บริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพสืบไปในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ยุคดิจิทัล การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลการบริหารงานภาครัฐ รัฐบาลดิจิทัล

ABSTRACT

Thailand has developed the operations of government agencies by using electronic systems to administrate and provide public services. In order to increase the efficiency of the bureaucratic system to comply with international standards in the age of electronic information change or the digital age. Originally, it was the operation of each department in an individual manner, lacked of integration, and no central agency for linking this information. Subsequently, the Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, which is a law with principles and objectives focusing on the administration of the public sector and the provision of public services convenient, fast, efficient, and responding to services and facilitation for the public by providing the administration and the creation of public services in the form and digital channels by managing and integrating government information from all government agencies. From the study, there are some observations which not lead to a digital government with a secure working system and information linkage between government agencies and no efficient, fast, open and transparent, universal, including people who have not received the convenience of service and cannot monitor the operations of government agencies according to their intentions. Therefore, Thailand shall accelerate the linkage of electronic information in the database of government agencies, providing knowledge and making tools readily available and having critical equipment in the operation of government officials for being the digital government that administrates and provides service efficiency into the Digital Age.

Keywords: Electronic Information, Digital Age, Administration and Government Services Through Digital Systems, Public Administration, Digital Government

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 มาตรา 257 และ มาตรา 258 กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐ อย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 76) และการปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้ประเทศ มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล ขจัดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศ โดยในด้านการบริหารราชการ แผ่นดินนั้นให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและ การจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการ บริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชน (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 257) และ ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ ทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการ ประชาชน (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 258)

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศพระราชบัญญัติ การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่าน ระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีเจตนารมณ์ กล่าวคือ ปัจจุบันเทคโนโลยีได้มี ความก้าวหน้าและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและ การประกอบธุรกิจของประชาชน ซึ่งในการบริหาร งานและการให้บริการภาครัฐที่ผ่านมายังมิได้นำ

เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและ อำนาจความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ และ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติ ให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการ แผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและ การจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการ ฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สมควรให้มีกฎหมาย ในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหาร ราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับ การบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระดับ ดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบ การทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน ของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความ สะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบ การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ ซึ่งมีหน่วยงาน ตามพระราชบัญญัตินี้ คือ สำนักงานพัฒนารัฐบาล ดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ซึ่งเป็นหน่วยงาน ในการกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี สังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี มีลักษณะเป็นหน่วยงานกลางของ ระบบรัฐบาลดิจิทัล ทำหน้าที่ในการให้บริการ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน ของรัฐและหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการพัฒนารัฐบาล ดิจิทัล (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2019)

จากเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติ

การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจุบันพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้แล้ว กล่าวคือ มีผลให้ใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562 ผู้เขียนจึงจัดทำบทความฉบับนี้ขึ้นเพื่อประสงค์จะนำเสนอข้อสังเกตตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ว่าสามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้หรือไม่เพียงใด โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลักการตาม E-Government ขององค์การสหประชาชาติ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ กฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล นิยาม หลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล การจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัล องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล การให้หน่วยงานของรัฐที่ออกเอกสารหรือหลักฐานส่งข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัล การขอเชื่อมโยงข้อมูล

ส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ และ หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการจัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล และการกำหนดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

เนื้อหา

กฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ถูกตราขึ้นเพื่อให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ ผู้เขียนขออธิบายสาระสำคัญและข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ดังนี้

1. การให้นิยามคำว่า “รัฐบาลดิจิทัล”

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ “รัฐบาลดิจิทัล” ไว้ หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ

โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยคำว่า “ดิจิทัล” นั้น พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีที่ใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่ง หรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งทั้งปวง เพื่อใช้สร้างหรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “รัฐบาลดิจิทัล” ประกอบกับ “ดิจิทัล” สรุปได้ว่า “การนำเทคโนโลยีเพื่อใช้สร้างหรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมกันของทุกภาคส่วน” ซึ่งหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 นี้ ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะหน่วยงานราชการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน รัฐสภา ศาล องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอัยการ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และหน่วยงานอิสระของรัฐด้วย (Digital Government

Administration and Services Act B.E. 2562, Section 3) ซึ่งการให้คำนิยามคำว่า “รัฐบาลดิจิทัล” และ “ดิจิทัล” ดังกล่าวนี้นี้ เป็นเพื่อการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการที่รัฐบาลนำอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นการสนับสนุนธรรมาภิบาลโดยทั่วไปซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างประสิทธิผลต่อสถาบัน ตามเป้าหมายที่ 16 กล่าวคือ สันติภาพและสถาบันที่เข้มแข็ง (Peace, Justice and Strong Institutions) และเพื่อเสริมสร้างการดำเนินการตามเป้าหมายที่ 17 กล่าวคือ หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (Partnerships for the Goals) เพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยของสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ที่เปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแบบดิจิทัล (United Nations E-Government Survey 2020, 2020) จากหลักการในบทนิยามข้างต้น ประกอบกับหลักการตาม E-Government ขององค์การสหประชาชาติ ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้มีหลักการในการบูรณาการข้อมูลการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนโดยมุ่งเน้นการทำงานทุกภาคส่วนของภาครัฐและบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และตามหลักการของ E-Government ขององค์การสหประชาชาติ

2. หลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการว่า ในการดำเนินการตามกฎหมาย

เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการ และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้นำหน่วยงานของรัฐตามที่กล่าวข้างต้นจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล โดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชน ในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะ และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 4) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) การนำระบบดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารและการให้บริการของหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและให้มีระบบดิจิทัลอย่างคุ้มค่าและเต็มศักยภาพ

(2) การพัฒนามาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับระบบดิจิทัล และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่จำเป็น ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐให้มีความสอดคล้องและมีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมทั้งมีความมั่นคงปลอดภัยและน่าเชื่อถือ โดยมีการบูรณาการและสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ เกิดการพัฒนาการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การบริหารราชการและการบริการประชาชนแบบบูรณาการ

(3) การสร้างและพัฒนาระบบความมั่นคงปลอดภัยในการใช้ระบบดิจิทัลและมาตรการปกป้องคุ้มครองข้อมูลที่สามารถกระทบถึงความมั่นคงหรือความเป็นส่วนตัวของประชาชนที่มีความพร้อมใช้และน่าเชื่อถือ

(4) การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะที่หน่วยงานของรัฐจัดทำและครอบครองในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก มีส่วนร่วมและตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ และสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาบริการและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในด้านต่าง ๆ

(5) การรักษาวินัยการเงินการคลังภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินความคุ้มค่าในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะผ่านระบบดิจิทัล รวมทั้งพัฒนาให้มีกลไกการใช้ข้อมูลเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเกิดความสอดคล้องกับแผนงานและโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ

ในขณะที่หลักการ E-Government ขององค์การสหประชาชาตินั้น มุ่งเน้นไปถึงการให้บริการธุรกรรมออนไลน์ การให้บริการโทรศัพท์มือถือ และการเปลี่ยนแปลงระดับภูมิภาคในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงกับ SDGs ด้านต่าง ๆ อาทิ สุขภาพ การศึกษา สังคม การคุ้มครองการทำงานที่ดี และความยุติธรรม (United Nations E-Government Survey 2020 , 2020)

เมื่อพิจารณาหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยให้การบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ด้วยการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐทุกหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นหลักการและวัตถุประสงค์ที่มีมาเพื่อแก้ไขปัญหาการกระจายข้อมูลตามแต่ละหน่วยงาน โดยใช้การบูรณาการร่วมกันด้วยมีศูนย์กลางในการเชื่อมโยง ได้แก่ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ซึ่งเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐภายในประเทศเท่านั้น ยังไม่ได้มีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค ดังเช่นองค์การสหประชาชาติกำหนดเป้าหมายไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การมีรัฐบาลดิจิทัลถือเป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามหลักการขององค์การสหประชาชาติโดยเป็นกลไกในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการของรัฐผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับหลักการ E-Government ขององค์การสหประชาชาติ นั้น องค์การสหประชาชาติได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ทั้งหมด 3 ระดับ คือ (1) E-Information คือ การให้ข้อมูลดิจิทัลภาครัฐ (2) E-Consultation คือ การมีฟอรัมรับฟังความคิดเห็นดิจิทัลของรัฐ (3) E-Decision-Making คือ การเปิดโอกาสให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายผ่านช่องทางดิจิทัล (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020) เมื่อพิจารณาหลักการขององค์การสหประชาชาติ ทั้ง 3 ระดับข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 3 ระดับ เริ่มตั้งแต่การมีนโยบายระดับชาติในการสนับสนุน การเปิดเผยข้อมูลรัฐออนไลน์ การมีช่องทางออนไลน์ กฎการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การเข้าถึงบริการออนไลน์ของ (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลมีลักษณะสากลเป็นไปตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ

จากข้อมูลของ สพร. เกี่ยวกับการจัดอันดับประเทศสมาชิกในองค์การสหประชาชาติที่เป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือรัฐบาลดิจิทัล ในปี 2020 โดยแยกเป็น 3 ดัชนี กล่าวคือ (1) ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยมีอยู่ในอันดับที่ 57 จาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ อันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 11 ของโลก ซึ่งพบว่าด้านที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ได้แก่ การให้บริการออนไลน์ (Online Service Index: OSI) และ โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม (Telecommunication Infrastructure Index: TII) (2) ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Participation Index: EPI) ซึ่งเป็นการประเมินแนวทางการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ในการกำหนดทิศทางการทำงานของภาครัฐ โดยประเทศไทยมีอันดับที่ 51 โดยประเทศไทย ยังคงครองอันดับที่ 3 ของประเทศอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 6 ของโลก : ซึ่งพบว่า ภาครัฐไทยมีการเปิดช่องทาง อิเล็กทรอนิกส์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจาก ภาคประชาชนมากขึ้นทั้งในการร้องเรียน กำหนดนโยบาย ร่างกฎหมาย และการติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้าง (3) ดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ในระดับ ท้องถิ่น (Local Online Service Index: LOSI) เป็นการประเมินการให้บริการด้านข้อมูล การทำธุรกรรม และกลไกการมีส่วนร่วมจากคน ในท้องถิ่น ของเมืองหลักในแต่ละประเทศทั่วโลก ในปีนี้ องค์การสหประชาชาติขยายกลุ่มการสำรวจ จาก 40 เป็น 100 เมือง ซึ่งกรุงเทพมหานคร มีอันดับตกลงเล็กน้อยจากอันดับที่ 34 มาอยู่ในอันดับที่ 39 ในปี 2020 จากอันดับแต่ละ ดัชนีที่จัดโดยองค์การสหประชาชาติ (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020) จะเห็นได้ว่า ประเทศไทย พัฒนารัฐบาลให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยขยายการ บริการออนไลน์และโทรคมนาคม รวมทั้งเกิดการ พัฒนาการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการ กำหนดทิศทางการทำงานของภาครัฐ แต่ยังคง ต้องปรับปรุงเรื่องการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของประเทศไทยในการพัฒนา ประเทศสู่รัฐบาลดิจิทัลในระดับสากลเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายขององค์การ สหประชาชาติ

3. การจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางการบริหารงานภาครัฐ และการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบของ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศ มีการ ปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน ของรัฐ และมีกรอบการพัฒนาและแผนการดำเนินงาน ของประเทศ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ใน 2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับชาติ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ข้างต้นที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกันจัดทำระบบ บูรณาการข้อมูลดิจิทัลระหว่างกัน และกำหนด รายชื่อหน่วยงานของรัฐที่ต้องเผยแพร่ข้อมูลที่ ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐไว้ด้วยได้ และ เมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแผนดังกล่าว และต้องจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือ แผนงานของหน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พร้อมทั้งส่งแผนปฏิบัติการ หรือแผนงานดังกล่าวให้ สพร. ทราบด้วย (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 5) จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และตามหลักการของ E-Government ขององค์การสหประชาชาติ

ปัจจุบัน สพร.ได้จัดทำร่างแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 เสนอคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ขณะนี้

อยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็น และเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการจัดทำงบประมาณรายจ่ายแผนงานบูรณาการจำนวน 14 แผนงาน ซึ่งมีแผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลประกอบด้วย (Digital Government Development Agency (Public Organization, 2019) จะเห็นได้ว่า แม้ว่าปัจจุบันยังไม่มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเนื่องจากอยู่ระหว่างกระบวนการรับฟังความคิดเห็น แต่รัฐได้มีความพยายามที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ กล่าวคือการจัดทำงบประมาณรายจ่ายแผนงานบูรณาการจำนวน 14 แผนงาน มีการกำหนดแผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลประกอบด้วย ทำให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ สพร.สามารถขับเคลื่อนและทำงานได้ และหากได้มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลก็จะทำให้การทำงานและการดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับผลงานของ สพร.ได้แก่ โครงการยกเลิกสำเนาเอกสารราชการโดยมี 60 หน่วยงานของรัฐเข้าร่วมสนับสนุนโครงการ เช่น กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม การปราบปรามครหลวง การไฟฟ้านครหลวง สำนักงานประกันสังคม โดยประชาชนสามารถตรวจสอบผ่านแอปพลิเคชันทั้งระบบ ANDROID และ IOS (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2020)

4. องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลไว้ดังนี้

(1) นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการ

(3) กรรมการอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งมาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมอบหมายคณะละหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการ สพร. เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยอาจแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินสองคน (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 6)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐบาลดิจิทัล ดังนี้

(1) เสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ

(2) จัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(3) กำหนดมาตรฐาน ข้อกำหนด และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบดิจิทัลเพื่อดำเนินการ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

(4) กำหนดแนวทางการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรภาครัฐเพื่อประโยชน์ในการ บริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบ ดิจิทัล

(5) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในการจัดให้มีหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ข้างต้น และอาจเสนอต่อผู้รักษาการตามกฎหมายในการ พิจารณายกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ค่าปรับ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราช บัญญัตินี้

(6) ให้คำแนะนำหรือขอเสนอแนะ แก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามแผน พัฒนารัฐบาลดิจิทัลและตามพระราชบัญญัตินี้

(7) กำกับและติดตามให้หน่วยงาน ของรัฐมีการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล รวมทั้งเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และโครงการในแผน

(8) กำกับและติดตามการดำเนินงาน ของศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลาง และศูนย์ข้อมูล เปิดภาครัฐ

(9) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย หรือตามที่ มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ พัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ในส่วนนี้ เป็นการกล่าวถึงองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าฝ่าย เลขาธิการของคณะกรรมการฯ จะเป็นองค์การ มหาชน ซึ่งโดยปกติองค์การมหาชนจะมีรัฐมนตรี ผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้งในลักษณะของการ กำกับดูแลส่วนบทบาทของรัฐมนตรีโดยส่วนใหญ่ จะทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ หรือเป็น กรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะมีบทบาทในการ กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลกิจการโดยทั่วไป ของหน่วยงานสำหรับความสัมพันธ์กับกระทรวง นั้น องค์การมหาชนจะมีความสัมพันธ์กับกระทรวง ในสองเรื่อง คือ 1. การมีผู้แทนของกระทรวง เป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการ 2. การจัดทำแผนปฏิบัติราชการตามแผนบริหาร ราชการแผ่นดิน ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติ ราชการของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับองค์การ มหาชน (Office of the Public Sector Development Commission, 2020) ในขณะที่ ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ คือ นายกรัฐมนตรี ประกอบกับองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลซึ่งมีได้มีเพียงผู้แทนกระทรวงที่ รัฐมนตรีกำกับดูแลเท่านั้น หากแต่มีองค์ประกอบ มาจากหลายหน่วยงานจึงไม่เป็นการยากต่อการ ดำเนินงานของ สพร. ทั้งในส่วนที่เป็นเลขานุการ ของคณะกรรมการฯ และในการปฏิบัติการ ตามภารกิจหน่วยงาน รวมทั้งไม่เป็นการยากต่อ การบูรณาการบริหารงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับดัชนี การให้บริการภาครัฐออนไลน์ในระดับท้องถิ่น (Local Online Service Index: LOSI) ซึ่งประเทศไทยอันดับลดลงนั้นผู้เขียนเห็นว่า

หน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่นของประเทศไทย ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควรกับการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในด้านของภูมิศาสตร์และความพร้อมด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ อาทิ ไฟฟ้า เครือข่ายและสัญญาณโทรศัพท์ โดยในส่วนนี้อาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการปรับปรุงความพร้อมในเรื่องดังกล่าวพอสมควร จึงจะสามารถทำให้เกิดการยกระดับการบริหารงานภาครัฐและการให้บริการสาธารณะดิจิทัลได้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและหลักการขององค์การสหประชาชาติเพื่อความยั่งยืนต่อไป

5. การให้หน่วยงานของรัฐที่ออกเอกสารหรือหลักฐาน ส่งข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัล
พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดว่าในกรณีกฎหมาย กฎ ระเบียบใดกำหนดให้ผู้ขอรับอนุมัติ อนุญาตหรือใบอนุญาต หรือผู้ยื่นขอจดทะเบียนผู้มีอำนาจอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต รับจดทะเบียน รับจดทะเบียน หรือรับแจ้งนั้น ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต รับจดทะเบียน รับจดทะเบียน หรือรับแจ้ง ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่ออกเอกสารหรือหลักฐาน ส่งข้อมูลหรือสำเนาเอกสารหรือหลักฐานผ่านช่องทางดิจิทัลเพื่อประกอบการพิจารณาหรือการดำเนินการตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ โดยห้ามเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการทำสำเนาจากหน่วยงานของรัฐที่ขอเอกสาร และหากได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลจากหน่วยงานของรัฐข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าได้มีการยื่นเอกสารหรือหลักฐานมาแสดงตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐนั้นแล้ว (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 7) จะเห็น

ได้ว่า หลักการนี้เป็นการมุ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลจากหน่วยงานของรัฐซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ผู้เขียนเห็นว่า หากสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานของรัฐได้ทั้งระบบ จะสามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้

6. การขอเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดว่าในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในความครอบครอง หากหน่วยงานของรัฐประสงค์จะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยงานของรัฐนั้นสามารถขอเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจากหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองเพื่อนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผลได้ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 16)

สำหรับการขอเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบ

ดิจิทัล พ.ศ. 2562 จะกำหนดหากหน่วยงานของรัฐประสงค์จะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยงานของรัฐนั้นสามารถขอเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจากหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองเพื่อนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผลได้

สำหรับการขอเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐนั้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติจะกำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และเพื่อยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนกลับต้องแสดงตนในข้อมูลพื้นฐานในลักษณะเอกสารเพื่อการยอมรับด้านข้อมูลเอกสารกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่อง ซึ่งสามารถพบเห็นปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละประเภทของการให้บริการภาครัฐ ดังนี้

(๑) ใบขับขี่อิเล็กทรอนิกส์

ใบขับขี่หรือใบอนุญาตในการขับรถยนต์ประเภทต่าง ๆ โดยกรมขนส่งทางบก

กระทรวงคมนาคมได้มีการจัดทำใบอนุญาตในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่าใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Driving License) เพื่อบันทึกข้อมูลและแสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้ได้รับใบอนุญาต ผ่านระบบระบบแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต ในการทดแทนใบอนุญาตแบบเดิมของผู้ขับขี่รถยนต์ประเภทต่าง ๆ โดยกรมการขนส่งทางบกได้มีประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่องแนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการแสดงใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ประกาศเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2562 ซึ่งได้วางหลักการเกี่ยวกับแนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบการแสดงใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ เป็น 2 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ ทั้งในเรื่อง (ก) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด (ข) คุณภาพของข้อมูลส่วนบุคคล (ค) การระบุวัตถุประสงค์ในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล (ง) ข้อจำกัดในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ (จ) การรักษาความมั่นคงปลอดภัย (ฉ) การเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินการแนวปฏิบัติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล (ช) การมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล (ซ) ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งทำหน้าที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แนวทางที่ 2 การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศสำหรับระบบการแสดงใบอนุญาตขับรถเสมือนจริงทางอิเล็กทรอนิกส์ (Department of Land Transport, 2019) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัตินั้นพบว่า หน่วยงาน

ของรัฐ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังคงมีการเรียกตรวจใบขับขี่ในรูปแบบเดิม หรือกรณีในการติดต่อหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่สามารถใช้เอกสารที่ทางราชการออกให้ในการยืนยันตัวตนได้ ยังคงต้องมีการใช้เอกสารในรูปแบบบัตรประจำตัว

(๒) บัตรประกันสังคมอิเล็กทรอนิกส์

บัตรประกันสังคม (SSO Connect) โดยสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ร่วมกับภาคเอกชน ในการจัดทำบัตรประจำตัวของผู้ประกันตนโดยผ่านระบบแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน สำหรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ประกันตนในการติดต่อหรือการใช้สิทธิต่าง ๆ กับสถานพยาบาลเพื่อการใช้สิทธิของผู้ประกันตน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัตินั้นพบว่าสถานพยาบาลที่ถูกระบุให้สามารถใช้สิทธิได้ตามระบบผู้ประกันตน ยังคงให้แสดงตนในรูปแบบเดิมในการยืนยันและตรวจสอบข้อมูลการรับสิทธิ

(๓) ใบอนุญาตทำงานอิเล็กทรอนิกส์

ใบอนุญาตทำงานอิเล็กทรอนิกส์ หรือใบอนุญาตทำงานคนต่างด้าวโดยกรมการจัดหางานสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้ร่วมกันจัดทำใบอนุญาตแสดงผลผ่านระบบแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การยืนยันตัวหรือข้อมูลส่วนตัว รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในการติดต่อกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงให้แสดงตนในรูปแบบเอกสารเดิม ในการยืนยันและตรวจสอบข้อมูลการรับสิทธิ อีกทั้งเมื่อได้ศึกษาระบบการจัดทำใบอนุญาตทำงาน

ของคนต่างด้าวดังกล่าวแล้วพบว่า ระบบดังกล่าวไม่รองรับการใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ โดยระบุว่าสามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์เท่านั้น (Department of Employment. All rights reserved, 2019)

(๔) ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับข้อสังเกตใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์นั้น ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร (ฉบับที่ 15) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกาศและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562 ซึ่งประกาศฉบับนี้ได้ยกเลิกระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2560 โดยได้กำหนดให้ผู้ประสงค์จะจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์หรือใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ยื่นคำขอต่ออธิบดีตามแบบ บ.อ. 01 โดยยื่นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (The Revenue Department, 2019) และการยื่นดังกล่าว ผู้ประสงค์ที่จะยื่นคำขอต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนตามประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1 (6) หรือผู้มีหน้าที่ออกใบรับตามประมวลรัษฎากร มาตรา 105
- (2) มีใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Certificate)
- (3) มีระบบงานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดทำและส่งมอบให้แก่ผู้รับมีข้อความถูกต้องครบถ้วนเช่นเดียวกับขณะสร้างส่ง และรับ โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ และสามารถแสดงข้อความได้ในภายหลังโดยความหมาย

ไม่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยไร้ร่องรอย หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารที่ออกระหว่างทาง (The Revenue Department, 2017) ซึ่งในการยื่นดังกล่าวให้ยื่นต่ออธิบดีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่กรมสรรพากรกำหนดโดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อตกลงแนบท้ายแบบ บ.อ. 01 และให้ผู้อื่นคำขอยืนยันตัวตนโดยใช้ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Certificate) โดยทั้งใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (The Revenue Department, 2017) (e-tax invoice) และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-receipt) ต้องมีการลงลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการทำเอกสารในรูปแบบของกระดาษ โดยจะมีหลักฐานประกอบการบันทึกรายการบัญชีของกิจการ ใบกำกับภาษี (Revenue Code Section 86/4) (Tax Invoice) ใบเพิ่มหนี้ (Revenue Code Section 86/9) (Debit Note) ใบลดหนี้ (Revenue Code Section 86/10) (Credit Note) ใบรับ (Revenue Code Section 86/105 Bis) (Receipt) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย National e-Payment และเพื่อประโยชน์ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นการยกระดับระบบการทำธุรกรรมในการติดต่อการซื้อขายที่สอดคล้องกับนานาประเทศคู่ค้า แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัตินั้นพบว่าผู้ประกอบการที่จัดทำเอกสารด้วยโปรแกรมไม่สามารถใช้เป็นเอกสารประกอบในการยื่นแบบแสดงได้ หากโปรแกรมไม่มีความสมบูรณ์ และต้องกลับมาใช้เอกสารในรูปแบบเดิม

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัญหาการแสดงผลเอกสารในรูปแบบเดิมนั้น ผู้เขียน

เห็นว่าสาเหตุที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบดิจิทัลต่าง ๆ ยังคงให้ความเชื่อถือแก่ระบบการยืนยันตัวตนหรือการใช้เอกสารหลักฐานในรูปแบบเดิม เนื่องจาก (1) ความไม่เชื่อมโยงทางด้านข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ (2) การขาดเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ (3) เจ้าหน้าที่ที่ยังไม่มีรู้หรือความเข้าใจในการเปลี่ยนมาใช้ระบบใบอนุญาตแบบอิเล็กทรอนิกส์ (4) การขาดการสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหากสามารถจัดการแก้ไขปัญหานี้ได้ จะสามารถยกระดับการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะได้มีประสิทธิภาพ

7. หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการจัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล และการกำหนดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ โดยต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนาบริการและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด ซึ่งต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 17)

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐในสำนักงานทำหน้าที่ในการประสานงานให้หน่วยงานของรัฐจัดส่งหรือเชื่อมโยงข้อมูลที่เปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ และเปิดเผยแก่ประชาชน (Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562, Section 19)

จะเห็นได้ว่า นอกจากพระราชบัญญัตินี้ จะมุ่งเน้นเรื่องการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานทุกภาคส่วนแล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดในเรื่องของสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี และไม่มีค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 257 ในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมด้วย

สรุป

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยให้การบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ด้วยการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐทุกหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นหลักการและวัตถุประสงค์ที่มีมาเพื่อแก้ไขปัญหาการกระจายข้อมูลตามแต่ละ

หน่วยงานโดยใช้การบูรณาการร่วมกันด้วย มีศูนย์กลางในการเชื่อมโยง ได้แก่ สพร. และจากการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ มีหลักการและเจตนารมณ์ดี แต่มีข้อสังเกตในทางปฏิบัติบางประการดังกล่าวข้างต้นทั้งในเรื่องของการแสดงตนในข้อมูลพื้นฐานในรูปแบบเอกสารและรวมถึงความพร้อมด้านความรู้และสาธารณูปโภค ทั้งในส่วนของไฟฟ้า เครือข่ายโทรศัพท์และสัญญาณโทรศัพท์ ทำให้ไม่สามารถยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนยังไม่ได้รับความสะดวกในการรับบริการและไม่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามเจตนารมณ์ได้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการยกระดับการบริหารและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ดังนี้

(1) การเร่งดำเนินการเชื่อมโยงทางด้านข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ

(2) ความพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์สำคัญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(3) การสร้างความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และการสร้างความเข้าใจในการเปลี่ยนมาใช้ระบบ ใบอนุญาตแบบอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

(4) การสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์ โดยหน่วยงานภาครัฐ

(5) การจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงาน และการให้บริการดิจิทัลร่วมกับท้องถิ่น

(6) ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค อาทิ ไฟฟ้า อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เครือข่ายโทรศัพท์ สัญญาณโทรศัพท์

REFERENCES

Constitution of The Kingdom of Thailand B.E.2560. (In Thai)

Department of Land Transport. (2019). **Department of Land Transport Revealing driving license. The format that has a QR Code (QR Code) supports the driving license with methods and information through electronic systems.** Retrieved February 10, 2020, from https://www.dlt.go.th/th/public-news/view.php?_did=2385. (In Thai)

Dharmniti. (2018). **e-Tax Invoice, Must Know in e-Business.** Retrieved February 10, 2020, from <https://www.dharmniti.co.th/e-tax-invoice-%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4/>. (In Thai)

Office of the Public Sector Development Commission. (2020). **Public organization.** Retrieved February, 10, 2020, from <https://po.opdc.go.th/content/MTU>. (In Thai)

Revenue Code Digital Government Administration and Services Act B.E. 2562. (In Thai)

Supida Bantaotuhk. (2018). **“e-Tax Invoice & e-Receipt”.** Department of Revenue, Ministry of Finance. (in Thai)

Sustainable Development Goals–SDGs. Retrieved February 10, 2020, from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>. (In Thai)

The Revenue Department. (2019). **Announcement Subject: Prescribing rules, procedures and conditions for the preparation, delivery and storage of electronic tax invoices and electronic receipts.** Retrieved February 10,2020 from http://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/dgg15.pdf. (In Thai)

United Nations.Department of Economic and Social Affairs.**E-Government Survey 2020 Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development With addendum on COVID-19 Response.**